

Un músic de llegenda a Manacor: John Lennon

Bàrbara Duran Bordoy

Un historiador també té una història personal, una vida que parteix des d'un punt concret dins el temps. A vegades, és testimoni d'esdeveniments que, sense saber-ho, marquen moments “estel·lars” de la petita societat en la qual viu.

A vegades, un historiador passa per la història sense saber que aquell precís moment és important. I aquesta comunicació parteix d'un moment semblant. Perquè un migdia, una nina creuava el claustre, vestida amb l'uniforme de la Caritat, en un itinerari habitual des de l'escola a ca seva i al revés. I vet aquí que un aldarull cridà la seva atenció. Diverses persones sortiren d'un portal i, si la memòria no falla, era el mateix que és el de la biblioteca de Manacor avui dia. Cridava l'atenció que hi havia fotògrafs i un senyor una mica rar, bastant rar, amb unes ulleretes. Però el que copsava l'atenció era *ella*. La primera japonesa que s'havia vist mai a Manacor. I sí, *ell* era John Lennon i *ella*, Yoko Ono.

Han passat molts anys, que han permès relacionar imatges, les notícies, amb records personals. Aquesta comunicació és un intent de recuperar part de la informació d'aquella visita de dos famosos a Manacor des de testimonis orals. Què hi feia John Lennon a la Mallorca de l'any 1971?

De la seva estada a Mallorca, n'ha quedat sobretot un incident amb la Justícia. Una parella que és requerida internacionalment, acusada del segrest d'una menor, un vespre passat a l'aire, unes identitats fictícies que amagaven les persones de John Lennon (ex Beatle) i Yoko Ono (considerada una artista multidisciplinària). Totes aquestes incidències han estat documentades. Una investigació s'inicià a partir de la pregunta inicial, intentar localitzar persones que havien tingut contacte amb el cantant. Cosme Oliver Pila (1941), ben conegut a Manacor, hi havia tengut relació i fou ja llavors una font per a diferents informadors de premsa. També era sabut que la Floristeria Fullana havia servit flors als actes

que tingueren lloc a Cales de Mallorca.

Vam iniciar, així, la consulta directa d'aquests testimonis. Francesca Seguí Fullana (actual propietària de la Floristeria Fullana) recordava els comentaris de la seva mare i la seva padrina Catalina. Sobretot, perquè la quantitat de flors servida a Cales de Mallorca era important. Francesca Seguí esmenta que servien diàriament a Cales i encara que ja no conserva els documents de comptabilitat, sap que l'entrega era pràcticament diària i al manco d'un carregament en cotxe. Ella també recordà un altre testimoni, Catalina Riutort Bauzà, que llavors regentava una botiga de *souvenirs* a Cales, una persona que era la principal subministradora de flors per a les trobades amb el Maharishi.

Què va propiciar que John Lennon vingués a Cales? Doncs segurament els contactes previs amb l'organització del Maharishi. Sembla que John Lennon seguí un camí independent de la banda, i encara que hi ha comentaris sobre com ell va criticar el Maharishi públicament, tot apunta al contrari. Avui dia, amb la informació que tenim, sabem més que mai que campanyes difamatòries són fàcils d'engegar.

El Maharishi Mahesh Yogi, el gurú espiritual de los Beatles que logró introducir en Occidente la meditación trascendental, murió en febrero de 2008 a los 91 años en su domicilio de la localidad holandesa de Vlodrop . Su doctrina llegó a Mallorca, donde a principios de los años setenta impartió una serie de cursos en diversos hoteles, sesiones a las que acudían alrededor de cuatrocientas personas previo pago de abultadas facturas. Los Beatles asistieron a una de sus lecturas en 1967 en la India y visitaron su ashram (lugar de meditación) en 1968, llevando con ellos a algunos de sus amigos famosos, como Donovan, y a las cámaras de televisión. Sin embargo, una vez allí tuvo un desencuentro con los músicos, especialmente con John Lennon, después de que se rumoreara que el gurú había tenido un escarceo con Mía Farrow.

John Lennon le llegó a dedicar una canción, "Sexie Sadie", en la que le acusaba de haber conseguido que todo el mundo que le seguía se sintiera como "un idiota". Aunque atribuída, como era lo usual, a Lennon y Paul McCartney, es de un estilo marcadamente personal de Lennon. El título debía ser "Maharishi" pero Paul le convenció para cambiarlo para evitar litigios. "La escribí luego de que guardamos nuestras bolsas de dormir y nos íbamos. Esa fue la última canción que escribí antes de abandonar India. Solo la llamé "Sexy Sadie" con la línea: Maharishi what have you done, you made a fool... Solo usé la situación para escribir una canción, calculadamente pero también expresando lo que sentía. Me despedí del Maharishi con un mal sabor de boca. Ya sabes, parece que mis partidas no son siempre tan agradables como quisiera que fueran" declararía luego.

«Curiosidades y anécdotas en la isla de la Calma, John Lennon». Entrada al bloc The Flagrant's, 12/01/2011¹

1 <https://flagrants.wordpress.com/2011/01/12/cusiosidades-y-anecdotas-en-la-isla-de-la-calma-john-lennon-por-batua10/>

El Maharishi va viatjar per tot el món, i arribà a Mallorca el 1970. Sembla que primerament va anar a l'hotel de Mar i després a Hotel Castell de Mar de Cala Millor.² Ja llavors més de dues-centes persones acudiren al primer curs. Fou el 1971 quan es va veure involucrat amb el tema del segrest de la filla de Yoko Ono, ja que el pare de la nina, Anthony Cox, era un dels assistents als cursos que llavors es realitzaven a Cales de Mallorca.

No queda constància de tots els visitants que acudiren als seus cursets mallorquins, però certament n'hi havia més d'un que tenia renom internacional. Així, sabem que els Beach Boys, David Lynch, el cantant Donovan o Clint Eastwood es trobaven entre els seus deixebles (segons les informacions proporcionades per Michael Poirson).

Des del 1990, el Maharishi realitzava tots els seus comunicats des del monestir que havia creat a Vlodrop (Holanda), on es va retirar i on finalment va morir.

Però què cercaven? Ara, amb una certa perspectiva, podem aventurar que cercaven el més proper al paradís. Una illa blava i blanca de llum, aigua transparent, tranquil·litat, una gent que gairebé no t'entenia res; però complaent, distant i servicial... el que són i sempre han estat els mallorquins. Per a l'organització, Mallorca llavors devia ser una paradís: no gaire hotels, no gaire pressió fiscal, paisatge verge, així i tot una certa estructura hotelera... i no gaire preguntes. Aïllats però comunicats còmodament mitjançant l'aeroport.

Els testimonis orals que s'han transcrit són deliciosos. Aporten frescor, una mirada innocent i verídica sobre el que passà a Cales.³

Veritablement ens podem fer una idea més propera amb els testimonis de Cosme Oliver Pila i Catalina Riutort Bauzà, dels quals en feim un extracte a continuació. Els seus records ens parlen d'una Mallorca ja esdevinguda història.

Cosme Oliver Pila intenta respondre primerament a la pregunta de com, quan es va iniciar aquesta estada de John Lennon a Cales de Mallorca.

Concretament a Cales hi havia l'organització internacional del maharishi, de meditació transcendental. Van cercar un lloc on estar tranquils i llavors a Cales, a l'hivern, tancaven tots els hotels. Van llogar tots els hotels de Cales tot s'hivern, mig any, i duen tota aquesta gent, duen s'organització, pagaven l'hotel.

Van venir l'any 1969, 70 i 71. L'any 71, quan se'n van anar –i també ja al 72– va ser quan va començar tot el renou per mor de lo de sa nina. Aquesta gent, encara que es-

2 Com conta Cosme Oliver, usaven els dos indrets per a allotjar les persones assistents al curs, i fins i tot el mateix Maharishi sembla que s'allotjava alguns moments a Cales i altres a Cala Millor.

3 Les entrevistes a Francesca Seguí, Cosme Oliver i Catalina Riutort foren realitzades durant l'abril del 2016. La comunicació via correu electrònic a Michael Poirson és de l'onze de juny del 2016.

tiuessin casats, tenien una habitació cadascun per tal de poder meditar... ell vivia a l'hotel Amèrica, i vivia a l'habitació del director, que era com un estudi, amb un parell d'habitacions i a vegades anàvem a fer les classes allà. I com que aquella dona era tan insuportable...

No havia vist mai una dona tan desagradable, tan antipàtica, era es seu karma. Es tio estava terçat per ella... Aquest jovenet que veus aquí⁴ era un advocat jove de Palma, jovenet, que feia feina al consolat britànic. Quan va sabre tot això, el primer que va fer va ser enviar-lo, a aquest advocat. Jo el vaig veure poc, perquè ja vam haver d'anar dues vegades al Jutjat de Manacor. Perquè el que va passar és que ell i Yoko van se-grestar la filla de Yoko. Aquí du la nina, però a la sortida ja la duia son pare, a la nina. Perquè van mandar que la tornassin, finalment. Però llavor a la matinada, a les cinc del matí vam haver de venir al Jutjat de Manacor, perquè els de Palma van dir que sí, que era el Jutjat de Manacor el que ho havia de decidir. A les cinc del dematí! Els Jutjats llavors estaven al primer pis del claustre, amb totes les parets escloscades, tercermun-dista, com ara aquestes imatges de El Salvador, o Sudamèrica... pitjor! Estava pitjor! Vam haver d'anar a l'Ajuntament, allà hi havia un municipal per allà que voltava, i vam haver d'anar a encaçar el jutge, que no va venir. Va venir el secretari, i així vam passar fins a les vuit i mitja del matí, que va venir el jutge. Era migdia, quan vam poder aconseguir d'això... perquè ell (John Lennon), quan els van donar llibertat (perquè no podien sortir, els havien retirat el passaport, hi havia un follón), ell es responsabilitzava de tot. Ella no, ella era una poca vergonya... era sa seva filla, però feia es beneit. Va ser ell que es va haver de responsabilitzar.

És difícil imaginar John Lennon enmig d'un problema semblant, intentant donar la cara per la filla de la seva parella i amenaçats per una demanda interna-cional. Sabien, a Manacor, qui era John Lennon?

[...] És que a més a més, quan deien John Lennon ningú sabia qui era, quan deien Beatles ningú sabia qui eren perquè en aquell moment eren molt famosos en el món, però aquí...

Bé, te diré una cosa. Quan els turistes venien aquí, podien dur el que volien, menys premsa, revistes. A l'aeroport, tota la premsa o revista que duen els ho prenién. Aquí hi havia una revista que havia arribat, el Paris Match, i l'havien aturada, no se podia dur, a Espanya.

Tota la premsa que duguessin, la feien deixar a l'avió. Me feia moltes rialles, però era així.

L'aïllament de l'Espanya franquista era, segons com es miri, un avantatge. Així i tot, els que venien de fora devien trobar-se una mica estranys, potser fins i tot una mica aïllats. De tota manera, per una persona com John Lennon el sentiment d'absoluta llibertat devia ser important. Però no sempre residia aquí, i Cosme Oliver esmenta que anava i venia.

[...] Hi havia infants que acompanyaven els assistents als cursets i a Cales l'organització havia posat un grup de "nurses", hi havia què sé jo, 40 o 50 al-lots... Just darrere ca

4 Assenyala una fotografia d'un suplement Brisas del diari Última Hora.

Portada del Perlas y Cuevas del 5 de juny del 1971.

nostra, a l'hotel on hi estava el pare de la nina, el Maharishi hi anava els vespres, hi havia un menjador molt gran, al Maria Eugenia. I es posava damunt una taula, amb la postura seva de "ioga", de "iogui". I xerrava allà, i tenia una manera d'expressar-se amb la boca i les mans i tot això, que sabies el que te deia, jo no sé hindi, no n'he sabut mai, però d'alguna manera entenies tot el que deia. Tenia unes expressions tan guapes, i la gent li regalava flors, res més, una flor.

Cosme Oliver parla d'uns assistents que tenien un horari flexible, que estaven sobretot allà per atendre les xerrades, sermons o tertúlies (el que es consideri més adient) que pronunciava el Maharishi. És a dir, uns participants que havien vingut exclusivament per aquestes trobades amb el Maharishi, i que estaven veritablement interessats en la seva filosofia i el mode de vida que ell proposava.

Sa "xarla" aquesta des Maharishi la feia cada dia, cada vespre sobre les nou. El darrer any no les bastava Cales i hagueren d'agafar hotels a Cala Millor. Tenien 3 o 4 hotels a Cala Millor. I amb un helicòpter anava a fer la "xarla" a Cala millor, En aquells temps tenien un helicòpter aquí! Cada dia anava a fer la conferència i tornava. La feia més tard allà, els darrers anys la feien més prest, devers les vuit o les set i mitja. Quan l'havia acabada se n'anava allà...no arriba a mitja hora i ja era allà. Partia de l'hotel i arribava allà a la terrassa de l'hotel.

Mira, només de "lavanderia", saps que donaven a guanyar? "Lavanderia", gènero, sabó...amb una paraula, tenien un fotimer de gasto. A Manacor eren molts d'ingressos, això. Verdures... Buf! A Son Macià n'hi havia un que tenia verdures i se va inflar de vendre.

Sembla que els principals subministraments provenien del municipi de Manacor. Era temporada baixa, els hotels estaven pràcticament buits i era un negoci poder comptar amb tota aquesta gent que ocupava les places hoteleres sense causar cap problema.

Així i tot, es va fer difícil lligar la imatge d'un Beatle amb la realitat de Cales de Mallorca de principis del 70. Com devia ser John Lennon en el dia a dia?

Era una persona superextraordinària. Tot lo que te puguis imaginar de bo, ho tenia. Era una persona tan oberta... llavors te trobaves haver de viure amb aquella dona tan tancada, tan negativa, tan dolenta, que tot el que feia ell estava malament. Sempre remugava... no, si te dic que era es seu "deixò"...

John Lennon no havia vingut tot sol. Com s'ha comentat abans, ho havia fet dins el marc de l'organització internacional del Maharishi, que era la que s'havia fixat en l'entorn mallorquí. I també hi havia més personatges "alternatius", a part de l'ex-Beatle.

[...] Hi havia un personatge de l'organització del Maharishi que era curandero, curava amb les mans. Jo vaig aprendre molt d'ell, no feia ni vint quilos, i era gran. No has vist una persona més magre mai. Venia a cercar-me, anava vestit amb un sari. Venia a vegades a cercar-me perquè anéssim a caminar un poc, per foravila, per les mates... a Cales hi havia molt terreno sense urbanitzar, en aquell temps tot eren mates. Pels camins que hi havien anat les ovelles i havia com uns caminoiets... Anàvem a caminar...

i s'aturava, una herbeta, agafava unes fulletes. Quan acabàvem, duia mitja dotzena de fulletes i ja tenia per dinar. Era un ésser meravellós, meravellós.

Aquest home va morir amb 107 anys i feia 10 minuts que havia acabat de fer feina, a l'Himalaia.

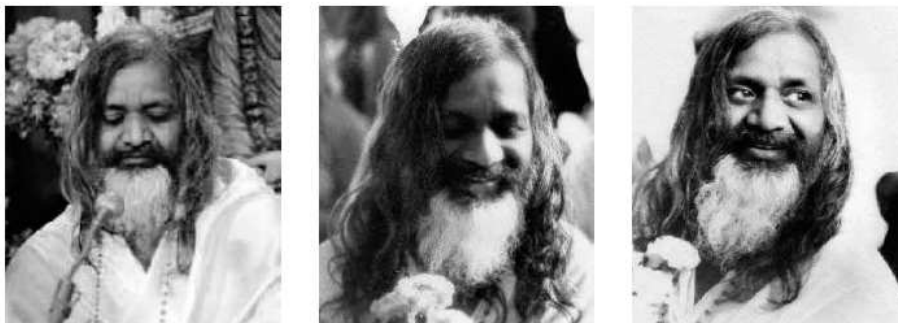
Hi havia molta gent, no com a músics, però que a dins sa vida eren molt més importants que ell. Hi havia un tal John Black, que era una de les primeres fortunes del món. Era molt més tancat, no era com ell. Me n'adono de que la vida m'ha donat coses que...

Ella era una persona... tu saps una persona te diu que tot el que fas està malament? No se mesclava amb els altres, quedava allà de dins. Xerrava hores per telèfon, hores. A vegades anàvem al seu apartament. Estàvem amb la porta oberta, i ella parlava. Vam estar dues hores, mos en vam tornar, i ella no havia penjat el telèfon... parlava amb japonès, aquell dia. No sé on devia xerrar, ni m'interessa.

Què devia pensar, John Lennon, de Mallorca? El seu hàbitat natural no era el d'una illa que llavors, s'ha de recordar, vivia dins una dictadura política. Però això no era un entrebanc per gaudir del paisatge mallorquí. Cosme diu que coneixia Palma i Cales, però que no es dedicava a visitar l'illa.

Cosme Oliver creu que en va treure alguna cosa, dels cursos a Mallorca. Ell creu que el seu estat va millorar molt. "Feia la meditació ben feta i era constant".

Un altre testimoni que va viure aquests esdeveniments és Catalina Riutort Bauzà (Petra, 14-09-1938): Ella era la propietària d'un negoci de "souvenirs" que llavors estava just a la vora de l'hotel Maria Eugènia.

Maharishi Mahesh Yogi a Mallorca, 1971. Fotos de Michael Poirson.

[...] feien les reunions al M. Eugènia. Ell estava al Samoa, el Maharishi, i feien les reunions al M. Eugènia, i me donaren permís per vendre ses flors. Noltros teníem sa tenda pujant les escales del M. Eugènia, al cap de cantó. Jo de sa tenda ho veia tot, i vaig demanar per vendre flors. I tot d'una les venia des d'allà, estava empegueïda de demanar permís, però després vaig pensar "que serè beneïta, a defora fa fred", com se suposa. I me varen dir "pots entrar". Cada dia anava a Palma a cercar flors, això que te cont pens que fa cinquanta un... no, mentides. Quaranta-dos? ...sa meva filla tenia devers dos anys.

Me n'anava a Palma cada dematí i duia es cotxe "atiborrat" de flors. No te pots fer una idea, no me'n quedava ni una, les venia bé. La meva boca era mesura, me donaven el que demanava, tot per entregar una floreta al Maharishi. I me convidaren per anar a qualque reunió, però no hi vaig arribar a anar mai, perquè... sap que és? Sa nina petita, dues tendes, i es trull que duia m'era superior. Com que aquestes coses les trobava un poquet... jo tenia trenta-un anys, no és que fos vella, però no era del meu estil, era una cosa molt grossa, per jo.

Jo ho compar a un d'una "banda", amb aquells cabells llargs, petit, una cosa magrona... El Bon Jesús d'ahir de sa processó⁵ pareixia ell quan era aquí... barba, cabells llargs. El record així. Era molt petit, molt petit.

No solament s'ha de pensar en la gent que formava part de l'organització del Maharishi. Òbviament, ja s'ha comentat que hi havia visitants que venien de lluny i que devien formar part de segments socials que es fan difícils d'ubicar, en vista del temps que ha passat.

Eren gent de mitja edat, no era gent molt major. Al manco a les reunions no hi venien, si les tenien a l'hotel ja no ho sé. Les reunions duraven a vegades molt i a vegades poc, segons el tema que treien... com una reunió. Ell parlava, se posaven a meditar, se posaven cap abaix o jo que sé què... Hi havia molta gent, però anava canviant. Venien de seixanta per amunt, de persones. Pensa que jo tombava el seient per col·locar les flors, imagina't la quantitat que en duia.

Es conten coses, es conta que una persona de l'organització va anar a un senyor, i va dir "volem pollos". "Noltros volem una quantitat de pollos... però sols vull les piteres, lo altre no, pot ser vostre". Vegetarians no ho sé, però menjaven pollastre.

Els venien a l'hivern, de primeries de novembre, estaven devers tres mesos. Van venir un parell d'anys. Com he dit, jo record un any que el Maharishi estava al Samoa, al M. Eugènia hi feien les reunions. Chihahuas o Mastines és allà on estava John Lennon. També n'hi havia al Balmoral.⁶ Conec una al·lota que era molt amiga meva llavors, i també anaven a Cala Millor, els del Maharishi.

Entraven tots amb la floreta amb sa mà, per donar al Maharishi. Sobretot roses i clavells, no hi havia massa varietat per triar, flors bones no en trobaves. No és com ara, que a la floristeria hi pots trobar un surtit.

De tot el que narren els testimonis, podem veure que l'organització del Maharishi tenia en compte la infraestructura hotelera que llavors hi havia a Mallorca. A la premsa local van sortir notícies que havien volgut comprar uns terrenys, que fins i tot van reservar. Va arribar un comunicat de J. H. Gille⁷ amb el segell de l'organització del Maharishi, que feia saber que declinaven la compra dels terrenys. S'havia sabut mesos abans que el Maharishi havia pensat construir una

5 L'entrevista té lloc en Divendres Sant.

6 Tant Cosme Oliver com Catalina Riutort citen els mateixos hotels, però es nota que hi havia gent repartida, i molt probablement alguns anys (o bé alguns mesos o setmanes) les diferents sessions del Maharishi podien realitzar-se a un lloc o l'altre.

7 *Perlas y Cuevas*, núm. 281, 17 de juny del 1972.

Portada del Perlas y Cuevas de 17 de juny de 1972.

ciutat de meditació a l'estil de les que tenia a Holanda i Hongria.

Un col·laborador seu, Michael Poirson,⁸ és també un dels testimonis que s'han consultat en aquesta comunicació. Ell conta que després de Mallorca es mogueren a Fuji (Itàlia), però que els cursos no van ser el mateix.

Later the whole course moved to Fuji, Italy, and I went along for that course. It was great. But Italy was not as nice as Majorca. Nothing beats those hotels rite on the water. I wonder how much it costs today to stay in them.⁹

Queda clar que Mallorca els va interessar molt, com a lloc ideal per a establir una de les seus de l'organització. Una certa estructura hotelera i de serveis, un aeroport que es podia endevinar en ple procés de desenvolupament i sobretot uns preus assequibles que els permetien, més que probablement, obtenir uns marges de beneficis importants per a l'organització.

D'una manera molt breu, podem concloure:

- Era una organització que tenia molt ben estructurada la difusió de la seva tasca: estaven en contacte amb organitzacions americanes i europees de diferent calada.

- No eren gent de baixa extracció social, sinó que tenien un nivell econòmic alt.

- El Maharishi tenia una influència extraordinària, com a persona, com a organització.

- Els mallorquins no tenien gaire idea del que passava allà.

- Contrastant les dades en línia, veiem que John Lennon va mantenir una relació amb el Maharishi molt més estable i llarga del que sembla.

La Mallorca dels anys 70 del segle xx queda ja lluny. Que fou visitada per gent de tot el món, amb diferents interessos, és cert. I més cert és que, en un moment donat de la història de Manacor, un Beatle es passejà pel claustre acompanyat d'una de les primeres japoneses que es pogueren contemplar a la nostra ciutat.

REFERÈNCIES

<https://flagrants.wordpress.com/2011/01/12/cusiosidades-y-anecdotas-en-la-isla-de-la-calma-john-len->

8 Michael Poirson és l'autor de les fotografies que acompanyen aquest treball, i ens ha donat el seu permís per què siguin usades dins el context de la comunicació i/o assaigs històrics. Correu electrònic 11 de juny del 2016. Potser el lloc d'Itàlia no estigui ben escrit.

9 Més tard el curs sencer es va moure a Fuji, Itàlia, i vaig anar amb ells a aquell curs. Va estar molt bé. Però a Itàlia no era tan hermós com Mallorca. Res pot superar aquells rituals als hotels vora l'aigua. Me demano què deu costar avui dia estar allà. [Traducció de l'autora]

non-por-batua10/

www.manacor.org/wms/ofo/imgdb/archivo_adj232538.pdf

<http://www.laopinion.es/cultura/2015/12/08/diez-curiosidades-john-lennon-beatle/643904.html>

<http://www.laopinion.es/multimedia/fotos/cultura/2015-12-08-5312-anos-sin-john-lennon.html>

<http://www.hola.com/actualidad/2015012976499/yoko-ono-john-lennon-san-valentin/>

http://ibdigital.uib.cat/greenstone/collect/premsaForanaMallorca/index/assoc/Perlas_y/_Cuevas_/1971_mes/06_n0253.dir/Perlas_y_Cuevas_1971_mes06_n0253.pdf

<http://blogs.heraldo.es/lavozdemiamo/?p=973>

<http://www.diariodemallorca.es/sociedad-cultura/2013/11/24/1971-lennon-secuestrador-habitual/892299.html>

<http://noticiasmisteriosdebalears.blogspot.com.es/2008/02/muere-el-gur-de-los-beatles-que-medit.html>

<http://www.ipalabras.com/palabras/maharishi-mahesh-yogi.php>

<http://www.ipalabras.com/palabras/maharishi-mahesh-yogi.php>

<http://www.diariodemallorca.es/tags/maharishi-mahesh-yogi.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=AIWqJ8tJ8JU>

<http://mmy.klemke.de/M4197000.pdf>

<http://www.laurenceplatt.com/wernererhard/maharish.html>

<http://www.maharishiphotos.com/mmy68.html>

<https://books.google.es/books?id=Nzglm9nCwLAC&pg=PA200&lpg=PA200&dq=maharishi+mahesh+mallorca&source=bl&ots=qOxu9sS2cf&sig=VnLH-DUaKLwkBiWsKwDuWXZPGbo&hl=ca&sa=X&ved=0CGIQ6AEwCWoVChMI55nq3rjryAIVSDkaCh1sbAxv#v=onepage&q=maharishi%20mahesh%20mallorca&f=false>

https://en.wikipedia.org/wiki/Maharishi_Mahesh_Yogi

<http://www.maharishi-programmes.globalgoodnews.com/achievements/Maharishi-Achievements/04.html>

Youtube Maharishi

https://www.youtube.com/watch?v=UVGFKf_KOV8

DIARIO DE MALLORCA

<http://suscriptor.diariodemallorca.es/opinion/2015/08/14/guru-santanyi/1047379.html>

“Maharishi and the Beatles”, al blog Asheville TM Center

<http://meditationasheville.blogspot.com.es/2010/12/maharishi-and-beatles-what-really.html>

PERLAS Y CUEVAS en línea

http://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/premsaForanaMallorca/index/assoc/Perlas_y/_Cuevas_/1971_mes/04_n0249.dir/Perlas_y_Cuevas_1971_mes04_n0249.pdf

http://ibdigital.uib.cat/greenstone/collect/premsaForanaMallorca/index/assoc/Perlas_y/_Cuevas_/1971_mes/10_n0264.dir/Perlas_y_Cuevas_1971_mes10_n0264.pdf

http://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/premsaForanaMallorca/index/assoc/Perlas_y/_Cuevas_/1971_mes/12_n0267.dir/Perlas_y_Cuevas_1971_mes12_n0267.pdf

http://ibdigital.uib.cat/greenstone/collect/premsaForanaMallorca/index/assoc/Perlas_y/_Cuevas_/1971_mes/06_n0253.dir/Perlas_y_Cuevas_1971_mes06_n0253.pdf

